

MICHÈLE MATYN: DE NATUUR ALS GEANIMEERDE WERELD
YTO BARRADA IN M LEUVEN: AL SPELEND GESCHIEDENIS LEREN
THE POWER OF THE AVANT-GARDE IN BOZAR
ROBERT FILLIOU IN M HKA, CARSTEN HÖLLER IN MU.ZEE
WAARHEID EN LEUGEN IN DE KUNST: BENJAMIN VERDONCK

De Hart-magazine wordt uitgegeven door de Vlaamse Media Reguleerder (Vlaamse Reguleerder voor de Media) en wordt uitgegeven door de Vlaamse Media Reguleerder (Vlaamse Reguleerder voor de Media) en wordt uitgegeven door de Vlaamse Media Reguleerder (Vlaamse Reguleerder voor de Media).

#162 www.hart-magazine.be

H
art

DE NATUUR ALS EEN GEANIMEERDE WERELD

Op verschillende formaten afgedrukte polaroidfoto's van antropomorfe natuurverschijnselen, kleurrijke linten gewikkeld om stokken, een bezwerend orakel dat uit een soeppan weerklinkt, een beeld van een brood aan een vlaskoord, wassen elleboogholte-afdrukken die overbleven van de performance op de opening ... Verschillende reizen liggen aan de oorsprong van deze en andere werken waarmee Michèle Matyn (*1978, Wilrijk, woont en werkt in Antwerpen) de puntzaal van het M HKA inneemt. De solo kwam er nadat curator Nav Haq Matyn eerder al uitnodigde voor het Alanica Symposium in Vladikavkaz in 2015. Meteen zijn een aantal van de werken die uit die reis naar Noord-Ossetië voortvloeiden, mee bepalend voor hoe de tentoonstelling eruit ziet.

Anne-Marie POELS

Michèle Matyn, 'Ademgaten' tentoonstellingszicht M HKA, 2016, foto M HKA

Eén daarvan is de 'Breathing Mountain' (2016), die op behangpapier afgedrukt en onmiddellijk tegen de achterzijde van de toegang werd geplakt. Het beeld toont een grillige rotsformatie met donkere uitsparingen die wel de mond en neusgaten zouden kunnen zijn waarmee de berg ademt. Michèle Matyn: "Toen we er langs liepen, leek het wel een natuurlijke airconditioner, er kwam ijskoude wind uit – het leek werkelijk een ademende berg." De natuur zien als een geanimeerde wereld en dergelijke verschijnselen opmerken en proberen vast te leggen, tekent het werk van Matyn. "Waar ik ook rondwandeld of met de auto ben, ik ben er met een zekere ingesteldheid waardoor ik in de beleving van de natuur kan verdwijnen. Ik ga er zo mee om dat me dingen overvallen."

Ze vertelt hoe ze na het onderzoekwerk over de 'trou qui souffle' een soort rode draad ontdekte in de natuurlijke omgevingen die ze al vastlegde: "Het blijkt altijd om kalksteengebieden te gaan." Maar of ze nu dichtbij op expeditie gaat (de Kalmthoutse heide, het hoogste punt van België ...) of ver (China, Rusland, Sri Lanka ...), ze maakt daarvan geen objectieve en documentaire registraties met 'herkenbare' locaties, maar probeert eerder de sfeer van een plek in haar beelden te vatten.

Matyn vond haar ademende berg toen ze in de Kaukasus op zoek ging naar een schrijn waar de heilige Wastergi vereerd werd en waar eigenlijk enkel mannen toegelaten waren. Matyn: "Dat volksgeloof daar was serious business, er was veel weerstand dat ik daar werk rond wilde maken. Vrouwen moesten de plek letterlijk links laten liggen, zij mochten alleen een weggetje rechts ervan nemen dat naar een ander schrijn voerde." In 'Made Mayrem' (2015) evocert Matyn de kleurrijke linten die ze op die plek zag door de hier genomen foto's vast te maken rond enorme wilgentakken – omwikkeld met uit Rusland meegenomen stukken stof: "Daar laten de vrouwen de linten achter om iets terug te geven aan de natuur. Maar bij ons of in Ierland en Engeland bestaat het gebruik ook, weliswaar eerder om een wens te doen. Bijvoorbeeld bij een bron die gezien wordt als een toegang tot een andere dimensie." Een installatie als 'Made Mayrem' getuigt ervan hoe de kunstenaress niet alleen op de natuur focust, maar ook contact maakt met de lokale bevolking. Ze verankert zich lokaal, stoot op specifieke gebruiken en sprokkelt materiaal om mee te werken, zoals de stof rond de wilgen of het vlaskoord elders in de tentoonstelling. Er hangt – het is een bijna huiselijk tafereel, zeker met op de achtergrond de orakelende soeppan 'Oracle Soup' (2014) – een mooi gesteven doek op met 'Breadhead', een foto van het vierkante brood waarmee ze in Vladikavkaz graag een performance had willen doen. "Op een kruispunt in de stad ontmoeten

mensen elkaar daar, haken in elkaars armen om te dansen, en gaan dan weer uit elkaar."

Destijds werd haar brood weg genomen en kapot gemaakt – ook daar een werk mee maken was onmogelijk. De performance die ze toen niet kon doen, deed ze hier alsnog op de opening. Ze nodigde het publiek uit om te dansen, met op haar hoofd het vierkante brood als verwijzing naar het kruispunt en bracht zo de nodige humor en lichtheid in tegen de 'serieus' van het volksgeloof en de regelgeving in Vladikavkaz. Schijfjes was die ze ook van ginds meebracht, lieten door het haken van haar armen in die van anderen, afdrukken achter van haar armholtes: "Dat vind ik een heel intieme zone, net als de knieholtes." Het moment symboliseert de heel intieme ontmoeting die een tentoonstelling feitelijk is met de verbeeldingswereld van de kunstenaar. Overigens staan ook twee andere installaties waarin Matyn

'Ze nodigde het publiek uit om te dansen, met op haar hoofd het vierkante brood als verwijzing naar het kruispunt en bracht zo de nodige humor en lichtheid in tegen de 'serieus' van het volksgeloof en de regelgeving in Vladikavkaz'

al werkte met lichaamsafdrukken, 'Bilpannen' (2014) en 'Bilkoekmachine' (2015), hier opgesteld. Voor de beelden die Matyn maakt, gebruikt ze nog altijd voornamelijk de polaroidcamera (ondertussen heten de instant foto's voor camera's trouwens 'impossible') "omdat het moment van fotograferen dan mee in de foto zit. Als het warm is worden die veel meer sepia en verbranden ze bijna. En als het heel koud is, ontwikkelt het beeld bijna niet: het is dan heel lichtgrijs en je kunt er stukken in doordrukken door je hand erop te houden. Maar ook omdat ze super vergankelijk zijn. Onderweg zijn ze nog contrastrijk, maar eenmaal thuis moet ik die heel snel laten scannen omdat het contrast verdwijnt."

Ze drukt ze af op verschillende formaten (92x76, 133x110 en 190x160 in hoogte en breedte) en kadert ze soms zoals bijvoorbeeld de 'Dropstein'-reeks die ze maakte op haar reis naar Mycene, waar ook het idee voor de orakelsoep zich vormde.

hier op reuzenformaat uit waarmee ze de groot afgedrukte 'Gatekeeper' en 'Gathering' (2016) tegen de muur vastzet met berkenstammen. "Het is een gebruik wat ik in Sri Lanka zag, waar veel kloosters op gigantische keien staan. Daar worden van die kleine stokjes tegen gezet, als het ware om de keien tegen te houden. De stammen die ik hier gebruik, geven genoeg tegengewicht om de gigantisch uitgegrote polaroids tegen de muur te houden. Zo'n natuurlijk evenwicht, of stapelingen ook, vind ik mooi."

SUIKERBERGJES

De beelden zelf maakt Matyn in Guilin in China, waar ze naar de voor deze streek zo typerende kalkstenen heuvels ('suikerbergjes', noemt ze ze zelf) trok. "Ik wandelde mee met een vrouw die dagelijks de eerste heuvel overstak met haar geiten. Het was daar precies het aards paradijs, prachtig. Het zijn beelden van dezelfde plek, de ene de berg opgaand, de andere terug komend; en dezelfde rotsformatie is op de ene foto bijna een poortwachter die ons stond op te wachten, maar op de andere foto lijkt het meer een bijeenkomst van allerlei figuren."

Het zijn elementen waarmee Matyn zich graag omringt, die op haar af komen, op haar tochten in de natuur. Ze lijkt behept met een gevoeligheid om dingen op te pikken, zonder daarom zweverig te worden.

Terugkomend op een verschijnsel zoals de ademende berg, trekt ze aan het eind van het gesprek een lijn naar de Griekse en Romeinse mythologie waarin de god Aeolus een figuur kon zijn die winden in een grot opgesloten hield. Matyn: "Bij ons is dat soort verklaringen niet meer aanwezig, wij gaan volledig aan zulke verschijnselen voorbij. Ik omring me er graag mee, omdat er een totaal tekort aan is binnen onze leefwereld."

Met die attitude komt een werk soms zomaar, als een cadeautje op haar pad, zoals 'Always leave the place better than you found it' (2016), één van de weinige titels overigens waarin ze haar zorg over hoe we met de natuur omspringen ook ventileert. Het gaat om een beeld van een stuk rots waarin zich het hoofd van een figuur aftekent, de beplanting als haren erboven – ze schoot het beeld op het eind van haar reis naar Guilin: "Ik moest wachten op een overzetboot om terug het gebied uit te komen en er was werkelijk niks wat mijn aandacht trok, dus begon ik maar de achtergelaten vuilnis op te ruimen om de tijd te doden. Toen gaf de plek dit beeld als een cadeautje daarvoor, terug aan mij."

*Michèle Matyn – Ademgaten' tot 5 feb 2017 in het M HKA, Leuvenstraat 32, Antwerpen. Open di-zo van 11-18 u., do tot 21 u. www.mhka.be

Maar net zo vaak kiest ze voor een alternatieve manier om ze in de tentoonstellingsruimte binnen te brengen. De rotsformatie in 'After Laughter' (2016) wordt terug 'steen' als ze die afgedrukt op papier weer in zijn juiste vorm plooit. En 'Carried by sticks, more out of belief than out of danger' (2012) (in de tentoonstelling als postkaartje aanwezig) waarin ze stokjes tegen stenen plaatste als zoenoffer om voorspoed af te dwingen, voert ze

Michèle Matyn, 'Made Mayrem', 2015, courtesy van de kunstenaar, foto M HKA